

Solo

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Solomon Bockarie

met Hugo Verkley

Solo

Van oorlogskind tot olympiër

Ambo|Anthos

Amsterdam

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun
van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten. www.fondsbjp.nl

FONDS Bijzondere JOURNALISTIEKE PROJECTEN

ISBN 978 90 263 4782 5

© 2020 Solomon Bockarie en Hugo Verkley

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Ian MacNicol / Freelancer / Getty Images

Foto auteur © Lex van Lieshout/ANP

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor alle oorlogsslachtoffers van mijn land
en voor de gevallen soldaten die hun leven gaven
om onschuldigen te beschermen.

PROLOOG

De starter richt zijn pistool naar de lucht. ‘Ready,’ zegt hij langzaam. Ik plaats mijn voeten in de startblokken, zet mijn handen achter de startlijn en duw mijn billen de lucht in. Een paar keer adem ik diep in en uit. Op de tribunes om mij heen zie ik duizenden mensen die staan te klappen en te juichen. Het geeft me extra energie. Ik ben er klaar voor. Het moment waar ik zo lang naar uitkeek. Ik ga het waarmaken. Vlug sla ik een kruisje en kijk kort naar boven, in de richting van God de Almachtige. Ik bid om ongeschonden de finish te halen, zoals ik dat voor iedere race doe. Bam! – de starter lost een schot. Zo snel als ik kan veer ik op en begin te rennen. Links, rechts, links, rechts. Steeds sneller. Halverwege de bocht houd ik iets in: versnel je daar te veel dan heb je kans uit de bocht te vliegen en jezelf op te blazen. Als ik de bocht uit kom en het rechte stuk op ren, kijk ik snel om me heen. Rechts van me rent Churandy Martina, net als ik in het oranje, links zie ik de Amerikaan Noah Lyles, wereldkampioen op de 200 meter en de te kloppen man op deze af-

stand. Ik ren tussen ze in en we laten de concurrentie achter ons. Een van ons gaat het goud pakken, dat kan haast niet anders. Nog vijftig meter en in mijn ooghoek zie ik Martina iets terugvallen. Ik voel dat ik nog wat overheb en verhoog mijn ritme. Ik ben niet te stoppen. Het voelt alsof ik over de baan zweef. Ook Lyles laat ik achter me. Nog tien meter, nog maar vijf, vier, drie, twee, één. Ik steek mijn armen vast in de lucht: het olympisch goud is voor mij. Ik, Solomon Bockarie, geboren in Sierra Leone, heb geschiedenis geschreven.

1

‘Solo,’ riep mijn moeder streng, terwijl ze buiten in de tuin in een grote pan soep stond te roeren die op een houtvuurtje aan het pruttelen was. ‘Wat heb je nu weer uitgespookt? Waar is je bal gebleven?’

Schuldbewust liep ik onze tuin in – mijn kleren besmeurd met stof en aarde. Met haar handen in haar zij stapte mijn moeder op me af. Na school was ik gaan voetballen, zoals gewoonlijk. Mijn moeder vond het prima als ik met mijn vriendjes speelde, als ik tenminste eerst mijn huiswerk had gemaakt. Pas dan mocht ik met mijn bal – een kleine rode – naar het voetbalveld. Met een vies pak thuiskomen was niet slim van me: ik had maar één schooluniform en moest dat iedere dag aan. Tijd om het vanavond nog te wassen en te drogen was er niet. Ik probeerde daarom mijn kleren tijdens het voetballen altijd zo schoon mogelijk te houden. Ik stroopte mijn broekspijpen op en deed mijn nette schoenen uit, ook al haalde ik als ik op blote voeten liep soms mijn tenen open. Maar liever dat dan kapotte schoenen en een pak

slaag. Vaak ging ik helaas alsnog zo op in het spel dat ik mijn goede voornemen om rustig aan te doen vergat en het hele veld over vloog en slidings maakte. Nu had ik mijn moeder alweer teleurgesteld en wat zou mijn vader straks niet zeggen als hij terugkwam van zijn werk.

Met mijn rode bal was ik vanmiddag weer de koning van het veld geweest. Iedereen wilde met me spelen, een paar jongens hadden me zelfs snoep aangeboden om mee te mogen doen. Hoewel ik pas zeven was en klein voor mijn leeftijd, was ik ontzettend snel en moeilijk van de bal te zetten. Zeker omdat er ook oudere jongens meededen, wilde ik mij vandaag extra graag bewijzen. Op mijn blote voeten rende ik zo hard als ik kon achter mijn bal aan. Net op het moment dat ik wilde uithalen, werd ik getackeld door een grote jongen die minstens drie jaar ouder was dan ik. Hij knalde de bal hoog de lucht in en ik zag hem verdwijnen in de richting van de palmbomen die langs het veld stonden. Met een grote boog eindigde de bal hoog in een boom. Wat moesten we nu? Zo hard als we konden probeerden we aan de stam te schudden. Hoewel er enige beweging was, bleef de bal keurig tussen de bladeren zitten. De boom was te hoog om in te klimmen en ook lukte het ons niet om de bal met stokken los te gooien. Ik baalde als een stekker. Natuurlijk was ik boos op de jongen die de bal erin had geschoten, maar ik wist ook dat dat nergens op sloeg. Hij had het niet expres gedaan. Bovendien was hij een kop groter dan ik, dus maakte ik geen enkele kans als het vechten werd. Er zat niets anders op dan zonder bal – en met vieze kleren – naar huis te gaan.

Op het moment dat ik door het tuinhek naar binnen stap-

te en mijn moeder zag, wist ik dat ik een probleem had. Mijn kleren vies maken was één ding, maar ook nog de bal verliezen die ik van mijn vader had gekregen, was een misdaad van een heel andere orde. Ik staarde naar de grond. ‘De bal zit in een palmboom,’ mompelde ik terwijl ik begon te snotteren. ‘We konden hem er niet uit halen, hij zat te hoog.’ Mijn moeder, die inmiddels voor me stond, schudde verontwaardigd haar hoofd. Hoewel ze klein van stuk was, nauwelijks een meter zestig, straalde ze een enorm gezag uit en was ze oersterk. Schuldbewust schoof ik de zool van mijn ene schoen over de neus van de andere. Ik zag de bui al hangen. Mijn moeder stroopte haar mouwen op en greep me in mijn nekvel. Ik beet mijn kaken stevig op elkaar. Pats! Een flinke uithaal op mijn achterwerk. Gillen had geen zin. Me verzetten net zomin. Ik had deze straf verdiend. Pats, weer een klap. En nog eentje. Toen het pak slaag erop zat, liet mijn moeder me los, draaide zich om en liep terug naar het houtvuurtje waarop ze aan het koken was – soep met vis, kip en kruiden, rook ik nu pas. Het lievelingseten van mijn vader. Ik krabbelde overeind en vluchtte naar mijn kamer, waar mijn schoolwerk op me wachtte – en dat was een serieuze zaak.

‘School is het allerbelangrijkste wat er is,’ zei mijn vader altijd. ‘Je moet goed opletten en je best doen. Alleen met een goed diploma kun je iets bereiken.’ Ik kon zijn woorden inmiddels wel dromen. Wat hem betreft werd ik arts – net als hij – of advocaat, en om dat te bereiken moest ik ongelooflijk mijn best doen op school. Als mijn vader een middag vrij was van zijn werk gaf hij mij ook nog eens bijles, of als hij

er zelf geen tijd voor had kwam er iemand thuis om me met mijn huiswerk te helpen. Ik wist dat het geen zin had om tegen mijn vader in te gaan, dus legde ik me er maar bij neer.

Mijn vader Solomon, naar wie ik was vernoemd, was een lieve, rustige, maar strikte man. Zei hij nee, dan wás het ook nee. Hij had kort donker haar, was iets groter dan mijn moeder en ook een paar jaar ouder. Hij werkte in het ziekenhuis van Makeni, het ziekenhuis waar ik ook zelf in 1987 was geboren. Ik was de tweede in het gezin, mijn zus Susan was tien jaar ouder dan ik. Met z'n vieren woonden we in Makeni, een stad met ongeveer tachtigduizend inwoners gelegen in het midden van Sierra Leone op bijna tweehonderd kilometer van hoofdstad Freetown. Door ons leeftijdsverschil had ik niet veel contact met mijn zus. Ze was druk met school, had haar eigen vrienden en eigenlijk zagen we elkaar voornamelijk tijdens het eten.

Mijn moeder was een geweldige kok en ik keek dan ook elke middag weer uit naar het avondeten. Hoewel ze mij soms een pak rammel gaf, was ze vooral ontzettend lief en de beste moeder die ik mij kon wensen. Vaak maakte ze rijst of soep, zoals ze die avond deed. Ze plukte de kippen zelf; we hadden er een stuk of veertig rond ons huis scharrelen. Ook hadden we een paar geiten, die bij speciale gelegenheden op het menu verschenen, en vier honden, maar die waren natuurlijk niet om op te eten. Bingo, Brutus, Cassius en Caesar – allemaal vuilnisbakjes – bewaakten ons tegen ongenode gasten. Cassius was de gevaarlijkste. Hij blafte niet, maar sloop langzaam naar je toe om uit het niets hard zijn tanden in je hand of arm te zetten. Als er vrienden of familieleden

op bezoek kwamen, sloot mijn vader hem op in een stalen kooi. Verder konden ze vrij door onze tuin rennen. Om het terrein waarop wij woonden, ongeveer zo groot als een half voetbalveld, stond een stevig hek. In het midden stond ons eenvoudige stenen huis met drie slaapkamers, een badkamer en kleine woonkamer. Als de elektriciteit uitviel, wat nogal eens gebeurde, hadden we soms een paar dagen geen stroom. Daarom hadden we altijd kaarsen in huis. Koken deed mijn moeder buiten onder een afdak en altijd op hout, gekocht van mensen die het in de buurt bijeensprokelden. Vaak had mijn moeder bij het koken haar transistorradiotje hard aanstaan, weet ik nog. Onze burens leefden op eenzelfde wijze, net als de mensen die daarnaast woonden. Ik was er dolgelukkig.

Achter in onze tuin groeiden een paar bananen- en mangobomen. Vooral op mango's was ik verzot. Bijna iedere dag ging ik kijken of ze al geel en rijp waren. Zodra het kon, sloeg ik de rijpe vruchten met een stok uit de boom. Wilde ik er eentje die te hoog zat, dan klom ik de boom in om hem te plukken. Dat deed ik trouwens alleen als mijn vader en moeder niet in de buurt waren, want ik mocht eigenlijk helemaal geen mango's plukken. Omdat ik wist dat er een paar bijna rijp waren, wilde ik na het eten meteen achter in de tuin gaan kijken of ik er al bij kon. Nadat de soep op was, begon het helaas te regenen. Te hard om door de tuin te lopen en een boom in te klimmen. Ik kon mijn toetje wel op mijn buik schrijven.

Toen het tijd was om naar bed te gaan, kroop ik onder mijn klamboe. Slapen lukte niet door de regen en de wind

die ik om het huis hoorde suizen. Steeds harder en harder ging het tekeer. Takken vielen uit bomen en kletterden op het dak, de honden jankten en de hanen kraaiden. Pas toen de storm ging liggen viel ik in slaap.

Toen ik de volgende dag wakker werd, bleek de schade gelukkig mee te vallen. Er lagen wat takken op de grond, maar het huis stond nog overeind en alle dieren waren in orde. Mijn moeder was al druk bezig met het klaarmaken van het ontbijt. Rijst met spinazie voor mijn vader, en brood en een beker warme chocolademelk voor mij.

Voordat we mochten beginnen aan het ontbijt ging moeder voor in het ochtendgebed: 'God, zorg voor ons en bescherm ons vandaag tegen alles wat er kan gebeuren.'

'Amen,' zeiden we in koor.

Zo snel ik kon begon ik mijn ontbijt naar binnen te prop-pen.

'Wat heb jij een haast,' zei mijn moeder.

'Ik moet naar de palmbomen toe. Misschien heeft de wind mijn bal wel uit de boom geblazen en ligt-ie nu op het veld,' zei ik en ik rende met volle mond naar mijn kamer om mijn nog altijd stoffige groene broek, witte shirt en nette schoenen weer aan te trekken. Ik stopte mijn schoolboeken in mijn tas, liep naar buiten en zwaaide naar mijn moeder toen ik het hek achter mij dichttrok. Snel de bocht om, naar het trapveldje.

Ik sprintte naar de boom waarin gisteren mijn bal was verdwenen, maar tussen de boomtakken was geen bal meer te bekennen. Dat betekende dat hij nu ergens op de grond moest liggen, in het hoge gras of tussen de afgebroken tak-

ken. Mijn ogen schoten van links naar rechts. Ik keek precies onder de boom en zocht overal in de buurt. Maar hoe goed ik ook zocht, nergens was de bal. Na tien minuten gaf ik het op. De andere jongens waren me vast voor geweest. Die ging ik nooit meer terugvinden... Teleurgesteld vervolgde ik mijn weg naar school.

2

Omdat ik thuis zoveel begeleiding kreeg bij mijn huiswerk had ik op school eigenlijk niet veel meer te doen. In de klas was ik dan ook een druktemaker. Dat begon al voordat we de school binnen mochten gaan en we ons in rijen op het plein moesten opstellen, de kleinste kinderen vooraan en de grootste achteraan. Uit volle borst zongen we ‘High we exalt thee, realm of the free’, het volkslied van Sierra Leone. Als je niet hard genoeg meezong, werd je zonder pardon uit de rij gehaald en moest je in je eentje voor de hele school het lied opnieuw zingen. Ik hoefde de rij nooit uit, want ik kende ons volkslied uit mijn hoofd, en liet graag van me horen. Als het ritueel erop zat, gingen we de school in en begonnen de lessen. Hoewel de leraren mij er regelmatig op aanspraken, was het voornaamste wat ik in de klas deed mijn vriendjes van hun werk houden. Effect op mijn resultaten had dat niet, want in tegenstelling tot mijn vriendjes die thuis geen bijles kregen, haalde ik altijd goede cijfers.

De pauze was het hoogtepunt van mijn schooldag. Als

de schoolbel ging, schoof ik mijn boeken aan de kant en sprintte ik naar het trapveldje. We voetbalden fanatiek, tot de pauzebel – altijd weer veel te vroeg – werd geluid. Een paar uur later was het dan gelukkig weer tijd om naar huis te gaan, waar mijn vader of de bijlesleraar op me wachtte. Op dagen dat ik geen bijles kreeg, ging ik rechtstreeks met mijn vriendjes naar het voetbalveld. In het weekend hadden we natuurlijk geen school. Op zaterdagochtend wist ik niet hoe snel ik uit mijn bed moest klimmen en ontbijten om zo vroeg als ik kon op het voetbalveld te zijn.

Mijn beste vrienden waren de broertjes Abass en Mengor, die bij ons in de buurt woonden en naar dezelfde school gingen als ik. Hoewel ik van ons drieën de kleinste was, was ik degene met de grootste mond en de wildste plannen. Op een dag stelde ik voor om mango's te stelen uit de tuin waar de grootste boom van onze buurt stond. 'Volgens mij zijn ze rijp genoeg, dus laten we naar boven klimmen om ze te plukken. Kom op jongens, we gaan.'

Abass en Mengor keken elkaar aarzelend aan; ze waren een stuk braver dan ik en zouden liever gewoon gaan voetballen. Toch wilden ze nooit voor me onderdoen, dus ik wist dat ze achter me aan zouden komen – wat ook nu weer gebeurde, al duurde het even. Toen we bij het tuinhek waren aangekomen waarachter een gigantische mangoboom stond, wees ik naar boven. 'Kijk, in de top, daar hangen ze. Zeker tien rijpe. Die moeten we hebben!'

Abass wist het nog zo net niet. 'Die boom staat in een tuin en die is van andere mensen,' wierp hij tegen. Mengor knik-

te en was het duidelijk met hem eens.

‘Wat kan er gebeuren? Als we snel zijn, ziet niemand ons,’ zei ik. ‘Ik blijf hier op de uitkijk staan en zal jullie waarschuwen als er mensen aankomen.’ Ik was dan wel degene die de plannen bedacht, de uitvoer liet ik graag aan anderen over.

Abass en Mengor bleven twijfelend naar boven kijken.

‘Ik kan beter de wacht houden, want jullie zijn groter dan ik en kunnen er veel beter bij.’

Langzaam kwamen Abass en Mengor in beweging. Ze liepen naar het stalen hek, dat zeker twee meter hoog was, en begonnen eroverheen te klimmen. Hun kleine voeten pasten precies in het raster. Toen ze boven waren, keken ze de tuin rond. Geen honden of mensen te bekennen, de kust was veilig. Snel gooiden ze zichzelf over het hek heen en renden naar de boom.

‘Goed zo, jongens!’ riep ik vanaf de veilige kant van het hek.

Abass, de oudste en grootste van het stel, zocht een lange tak om mee te nemen en klauterde als een ware acrobaat de zeker vijf meter hoge boom in. De top hing vol verse mango’s en Abass sloeg met de tak net zo lang boven zijn hoofd tot ze naar beneden kwamen.

‘Geweldig!’ riep ik. ‘Snel Mengor, gooi ze over het hek.’

Terwijl Abass weer naar beneden klauterde, gooide Mengor de mango’s een voor een naar me toe, en samen met zijn broer klom hij daarna weer voorzichtig het hek over. We konden onze lol niet op en samen aten we de rest van de dag mango’s tot we pijn in onze buik kregen.

De dag erna gingen we – nadat we naar de kerk waren geweest – de jungle in om oorlogje te spelen. Mijn ouders mochten absoluut niet weten dat we daarnaartoe gingen. Ze vonden het er te gevaarlijk, omdat het er stikte van de schorpioenen en slangen. Het weerhield ons er niet van om regelmatig het bos in te gaan, over de rotsen te klimmen en elkaar neer te schieten met geweren van takken. ‘*Ratatatat!*’ riepen we naar elkaar. Omdat ik klein en snel was, kon ik vaak – al springend en koprollen makend – aan mijn vriendjes ontkomen. Ik verschool me achter een grote steen en liet mijn vriendjes passeren, om ze – als ik dicht genoeg naar ze was toe geslopen – een tak in hun rug te duwen. ‘*Ratatatat!* Jij bent dood,’ riep ik lachend. Met veel gevoel voor drama lieten we ons ter aarde storten. Zoals we het alleen maar kenden uit oorlogsfilms.

3

Ratatatatat! klonk het hard. Geweerschoten, hier ook al? *Ratatatatat.*

‘Iedereen onder de tafel, nu!’ beval onze leraar. Zo snel als we konden gleden mijn klasgenootjes en ik van onze stoelen en kropen onder onze houten bureaus. ‘Stil zijn en niet bewegen,’ zei de leraar, nu nog strenger. Zelf was hij ook onder zijn bureau gaan zitten. Ik durfde mijn mond niet open te doen. Ik wilde alleen maar dat dit voorbij was en ik veilig naar huis kon. Naar mijn moeder, die ongetwijfeld al aan het koken was.

Ratatatatat! klonk het, nu nog dichterbij dan net. Ik zette mijn handen op mijn oren en verstopte mijn hoofd tussen mijn benen. Ik wist dat het in Sierra Leone al een paar jaar niet goed ging en er mensen met elkaar vochten, maar tot nu toe was daar in onze stad weinig van te merken geweest. Ja, soms kwam ik wel vreemde mensen tegen op straat. Ouders en kinderen die een grote tas bij zich hadden en er anders uitzagen dan de mensen die je normaal gesproken op